VNIVERSITATIS LITTERARIAE
LIPSIENSIS

H. T.

PROCANCELLARIVS
CHRISTIANVS FRIDERICVS LVDWIGIVS

PANEGYRIN MEDICAM

A. D. XIII. APRILIS CIↃIↃCCCXXI

CELEBRANDAM

INDICIT.

Historiae insitionis variolarum vaccinarum.
Continuatio II.

Promisi, me in secunda hac continuatione expositurum esse de bonis euentubus artis hodiernae vaccinatoriae. Priusquam vero ad hos deuenio, debeo adhuc commemorare aliquos infaustos.

Ex neglecta vaccinatione et minus accurata medicinae publicae administratione in nonnullis regnis variolae naturales iterum comparuerunt atque mortui sunt ex iisdem

Parisiis	1815	. .	indiuidua	190.
	1816	. .	—	150.
	1817	. .	—	740.
Petropoli	1812	. .	—	473. *)
	1815	. .	—	141.
	1816	. .	—	605.
Londini	ab a. 1814 ad 1815		—	725.
Viennae	1820	. .	—	58.

*) *Medicinische Topographie der Haupt- und Residenzstadt St. Petersburg, von H. L. v. Attenhoffer. Zürich* 1817. 8. *p.* 238.

Grassabantur Roterodami per a. 1817 et ab initio a. 1818 variolae naturales.

In magno ducatu Badensi in ditione Thurgau a. 1820 magnae deuastationes per variolas naturales obseruatae: quapropter de nouo vaccinatio, subiuncta poena, iussa est.

Etiam in multis aliis regionibus et terris variolae naturales iterum comparuerunt et hinc inde conspicuae factae sunt.

Leguntur exempla redeuntium exanthematum, vel varioloso similium vel variolarum naturalium humanarum per naturale contagium ipsarum post vaccinationem apud Anglos et Scotos, inprimis Monroum et Dewar *), et in nostra quoque Germania (v. J. A. Elsaesser *Beschreibung der Menschen-Pocken-Seuche in den Jahren* 1814. 1815. 1816. *u.* 1817. *im Königreiche Würtemberg. Stuttgardt* 1820. 8. *p.* 60 *seqq.*). Haec vero exempla mihi minus tuta esse videntur. Remanet enim semper quaestio atque dubitatio: num praecedens vaccinatio prudenter et curiose satis instituta fuerit nec ne. Namque quemadmodum mihi videtur semper suspiciosi esse debemus, si de variolis humanis post vaccinationem sermo est. Accedit et hoc quod numerus obseruationum istarum sit valde rarus et exi-

*) Account of an Epidemic Small Pox, which occurred in Cupar in Fife in the Spring of 1817 and the degree of protecting influence, which vaccination afforded; accompagnied with practical Inferences and Observations by Henry Dewar, M.D. Cupar 1817. 8.

guus et in multis regionibus talia non esse obseruata quoque compertum est. Apud nos hic Lipsiae inde ab a. 1800, quo introducta est in nostra ciuitate vaccinatio hucusque tales obseruationes non obuenerunt. Praeterea tenendum est, artem vaccinatoriam adhuc in suis primordiis atque incunabulis esse, hinc falsae obseruationes quoad vaccinationes non satis diligenter institutas facile locum habere possunt et disseminantur fugitiua fama vacuae, vagae, incertae enarrationes. Nec hoc silentio praetereundum est, multo plura exempla vaccinationis praestantiam atque indubitatam virtutem confirmasse. Quapropter eo magis attenti et circumspicientes, diligentes et solliciti esse debemus in exercitio artis vaccinatoriae et oportet nos esse eo magis curiosos et sagaces in examinandis obseruationibus et reuelandis narrationibus, quae non omnes securae sunt atque tutae. Possunt plerumque in hac re multae malae causae, excogitatae insidiae atque mendacia facile veritati esse obnoxia. Quemadmodum vero quoque spero et non sine summa probabilitate, omnes has curas atque sollicitudines subsequente tempore et proxime debilitatas atque deletas iri.

Iam deuenio ad ea, quae iucundiora sunt nec veritati obuersa et contraria. Deuenio ad bonos historiae meae euentus.

Habemus hic Lipsiae per feliciter et fideliter con-

tinuatam vaccinationem et per industriam et diligentiam nostrorum medicorum, tum seniorum, tum iuniorum bonae causae manifestissima testimonia et egregiae artis indubitata documenta. Anno 1800 mense Decembre haec ars atque chirurgia primum apud nos introducta est et qua proportione mortalitas ex variolis naturalibus decreuerit atque imminuta sit indicauimus iam vsque ad a. 1806 in Specimine VIII. prolusionum priorum. Iam vero enumerationem inde ab a. 1806 ad a. 1820 lectorum oculis propono.

A. 1806	.	.	indiuidua	109.
- 1807	.	.	—	12.
- 1808	.	.	—	11.
- 1809	.	.	—	15.
- 1810	.	.	—	6.
- 1811	.	.	—	184.
- 1812	.	.	—	8.
- 1813	.	.	—	?
- 1814	.	.	—	30.
- 1815	.	.	—	14.
- 1816	.	.	—	0.
- 1817	.	.	—	0.
- 1818	.	.	—	0.
- 1819	.	.	—	0.
- 1820	.	.	—	0.

Subiungendae sunt hic nonnullae animaduersiones. A. 1806 ex epidemia mortui 109; mense Ianua-

rio 8, mense Februario 1, m. Martio 8, m. Aprili 9, m. Maio 16, m. Iunio 16, m. Iulio 14, m. Augusto 9, m. Septembre 11, m. Octobre 8, m. Nov. 7, m. Dec. 2. Nemo horum vaccinatus. Et a. 1811 iterum ex epidemia mortui sunt 8, qui annum decimum iam superaverant, 84 pueri infantes, 100 puellae: 50 in vrbe, 134 in suburbio; 11 mense Ianuario; 22 m. Februario; 31 m. Martio; 30 m. Aprili; 26 m. Maio; 20 m. Iunio; 13 m. Iulio; 14 m. Augusto; 4 m. Septembre; 4 m. Octobre; 4 m. Novembre; 5 m. Decembre. A. 1814 mortui 30 post praelium Lipsiense, vbi cum reliqua multifaria calamitate etiam per milites gregarios variolae naturales contagiosae in vrbem nostram introductae erant.

Caeterum etiam in multis aliis vrbibus, oppidulis et pagis nostrae Saxoniae vaccinatio inualuit, atque dextre et feliciter exercetur. Homines indigeni et nostri ciues ac incolae ad tantum iam animi cultum et intelligentiae praestantiam deuenerunt, vt intelligant, quid et quantum boni polliceatur tam eminentissimum inuentum et tam excellentissima medicina, qualis est exanthematis tutelaris insitio. Praetereo laudare nostros medicos, nostros chirurgos, toparchas, V. D. ministros et qui sunt reliqui bonae causae et egregii inuenti fautores, tutores atque promotores, quoniam omnes laude prosequi, vel nimis festinanter esset institutum elogium, vel nimis arduum et ambi-

guum negotium. Sunt enim inter hos etiam aliqui inuenti, qui segnes vel auari inuento Ienneriano minus faueant. Sunt etiam quaedam praefecturae et regiones, in quibus huius benigni remedii vsus tarde procedit, nec omnino inualuit, sicuti ex relationibus ad ordinem nostrum datis cognoui.

En porro exemplum laudabile chirurgi in vicinia Lipsiae degentis, qui per nouem annos, inde ab anno 1812 ad a. 1820 996 indiuidua vaccinauit et inter ea

trium mensium s. quadrantis anni indiuidua				29,
dimidii anni	.	.	—	112,
nouem mensium	.	.	—	102,
vnius anni	.	.	—	202,
septem annorum	.	.	—	9.

Alia porro decem, quatuordecim, sedecim, octodecim annorum, viginti duorum, viginti octo annorum.

Rex Noster Potentissimus, Pater Patriae Pius, Iustus, Sapiens, in Lusatia pastorem Prietitzensem et V. D. minister Oslingensem Fuhrmannum ob variolarum vaccinarum praeclaram diuulgationem aurea moneta: Bene merentibus: exhilarauit atque ornauit, et Carolum Gotthold Ehrenfried Freygang, chirurgum Nerchauiensem, propter suam in arte vaccinatoria diligentiam atque assiduitatem eadem moneta aurea condecorauit atque talia merita ante oculos aliorum ad imitationem posuit.

Hic Lipsiae inde ab a. 1800 insignis numerus tenellorum vaccinatus est, sed certum numerum experiri

nondum potui. Simul ac certior factus ero, non differam hunc numerum omnino magnum cum lectoribus communicare.

Anno 1819 Hamburgi ex variolis naturalibus mortuus ne vnus quidem. (v. *Privilegirte wöchentliche gemeinnützige Nachrichten von und für Hamburg.* No. 80. 1820.)

Etiam per hos vltimos annos in remotissimis terris, maxime in India Orientali in insulis Ceylona, Madras, Goae et in China semper egregie magis insitio tutelaris inualuit. Etiam in Turcia, Salonichi, Smyrna, Constantinopoli, in insula Cypro et Aegypto continuo ad haec ipsa tempora vsque feliciter vaccinatio semper exculta est.

Berolini ab a. 1800 ad a. 1817 vaccinati 25,233; a. 1801 e. g. 1646, a. 1805 947, a. 1815 264 *).

Molas Medicus Francogallus curauit, quemadmodum ephemerides narrant, hominem a pertinacissima febre quartana per vaccinationem, quam instituerat proxime post paroxysmum febrilem incisionibus duodecim. Arte prouocatus morbus decurrit per stadia sua valde regulariter: die septimo corripitur aeger vehementi febre per horas viginti quatuor, quae finita est largis excretionibus et conualuit postea pedetentim aeger perfecte.

*) Plura de historia insitionis variolarum vaccinarum inueniuntur in Hufelandi diario (*Journal der Heilkunde*) maxime ad a. 1811. 1818. 1819.

Iam properandum est ad illam officii mei partem, quam mihi hodie iniungit inauguratio

Nobilissimi atque Doctissimi

CANDIDATI

CHRISTIANI AVGVSTI SCHOENKII

BVDISSA – LVSATI

MEDICINAE BACCALAVREI DIGNISSIMI.

Natus est a. p. s. XCVII. patre Christiano Augusto, linteorum textore, matre Ioanna Eleonora e gente Gruenderia. Quos parentes adhuc superstites summopere laetatur atque omnipotenti Deo maximas agit gratias. Quamuis pauperes tamen omnem in ipso erudiendo et formando posuerunt curam et nihil, quod ad huncce finem spectaret, neglexerunt. Prima religionis elementa in scholis publicis ipsi tradita sunt et pater ipse multum contulit, vt sacrosancta religio tenero animo instillaretur.

Anno aetatis decimo tertio inter discipulos gymnasii, quod Budissae floret, receptus et a praeceptoribus doctissimis atque dilectissimis Gebauero, Broeero, Loeschkio, Barthio, Ottone, Siebelisio institutus est. Omnium horum suorum magistrorum inprimis Broeeri amorem et fere paternum animum, quibus eius studia subleuarunt, valde praedicat.

Anno h. s. XVI. Lipsiam profectus est artis medicae ediscendae causa et a b. Rosenmüllero, t. t. Rectore Academiae Magnifico, inter ciues academicos relatus est. In philosophia b. Platnerus, Krugius et Heinrothus ipsi praeiuerunt, in philologicis Beckius, in historicis Krusius. Physices et chemiae cognitione a Gilberto, historiae naturalis a Schwaegrichenio,

botanices pharmaceuticae notitia a Reichenbachio imbutus est. Anatomiam b. Rosenmüllerus, physiologiam Pucheltus et Weberus, pathologiam Pucheltus, anatomiam pathologicam Cerutti ipsum docuerunt. De materia medica, speciei humanae varietate nec non de morbis oculorum me audiuit. Pharmaciae cognitionem Eschenbachio debet, therapiae Haasio atque Puchelto. Chirurgiam et doctrinam de virtute medica imponderabilium Kühnius ipsi tradidit et in arte obstetricia nec non in doctrina de morbis mulierum cognoscendis et curandis Ioergium, in medicina forensi b. Platnerum praeceptores habuit. In instituto Regio clinico Claro, Kuhlio et Wendlero ducibus in therapia speciali et chirurgia ad lectulos aegrotorum profecit, nec minus per annum integrum scholam obstetriciam sub auspiciis Ioergii frequentauit. His praeceptoribus omnibus, qui praestantissima doctrina et indefessa diligentia ipsum instituerunt, decentissimas persoluit gratias. Caeterum etiam per tres integros annos a Nostro Ordine Quelmalziano stipendio adiutus est.

Denique examine pro Baccalaureatu ante triennium superato, anno praeterito exeunte examen alterum practium, quod vocant rigorosum, subiit.

Hic candidatus per omne suum curriculum academicum magistris atque doctoribus suis semper optimam diligentiam atque assiduitatem probauit, in tentaminibus coram Ordine Nostro vtilem et idoneam doctrinam nobis manifestauit et pro suo merito dignus a Nobis iudicatus est, qui summis in arte salutari ornetur honoribus. Quapropter proxima die XIII. Aprilis

Praeside Excell. atque Experientissimo Kühnio suam inauguralem dissertationem *de peste Periclis aetate Athenienses affligente* contra aduersarios defendet. Quo facto ego vi muneris mihi demandati, praemissa breui oratione de meritis Augustini Friderici Waltheri in academiam Lipsiensem Candidato veniam summos in arte salutari honores capessendi tribuam. Quam quidem solemnitatem, vt Vestra praesentia Rector Academiae Magnifice, Celsissimi Principes, Illvstrissimi Comites, Vtrivsqve Reipvblicae Proceres Gravissimi, Vosque Dilectissimi Commilitones ornare et augere velitis etiam atque etiam rogo.

P. P. Dom. Iudica A. R. S. cIↃIↃcccxxi.

LIPSIAE, litteris Staritii, typogr. vniv.